

Акча-кредиттик көрсөткүчтөрдүн 2015-жылдын январь-март айларындагы динамикасы

2015-жылдын январь-март айларында экономиканын өсүш арымы (УСКнын алдын ала маалыматтары боюнча) 7,0 пайызды түзгөн (2014-жылдын январь-март айларында – 5,3 пайыз), “Кумтөр” алтын казып алуу ишканаларын эске албаганда, реалдуу ички дүң өнүм (ИДӨ) 3,4 пайызга өскөн.

Өтүп жаткан жылдын март айында инфляция жылдык мааниде алганда 8,5 пайыз чегинде катталган (2014-жылдын март айында – 6,3 пайыз); базалык инфляция 6,8 пайызды түзгөн (2014-жылдын март айында – 7,9 пайыз).

Жыл башынан бери АКШ долларынын сомго карата расмий курсу 1 АКШ доллары үчүн 8,5 пайызга өсүп, 63,8736 сомду түзгөн (2014-жылдын январь-март айлары ичинде – 10,6 пайызга).

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде акча базасы 56 435,9 млн сомду түзүү менен 12,5 пайызга кыскарган (2014-жылдын январь-март айлары ичинде – 7,9 пайыз), анын ичинде жүгүртүүдөгү акча башка депозиттик корпорацияларынын камдары (резерв) 3,3 пайызга азайган шартта, 13,6 пайызга кыскарган.

Март айынын акырына карата абал боюнча акча базасынын түзүмүн төмөнкүчө чагылдырууга болот:

- жүгүртүүдөгү акчанын үлүшү 87,3 пайызды түзгөн;
- башка депозиттик корпорацияларынын камдарынын үлүшү 12,7 пайыз чегинде катталган.

Башка депозиттик корпорацияларынын камдарынын түзүмүндө милдеттүү камдар 1,6 пайызга көбөйүп, 6 798,8 млн сомду түзгөн, үстөк камдар 50,0 пайызга, 351,7 млн сомго чейин азайган (2014-жылдын январь-март айларында милдеттүү камдар 8,5 пайызга, ал эми үстөк камдар 39,4 пайызга өскөн).

Акча базасынын кыскарышы, Улуттук банктын операциялары менен шартталган, алар 2015-жылдын январь-март айлары ичинде акча базасын 9,2 млрд сомго кыскарткан. Өкмөттүн операциялары тескерисинче, акча базасын 1,2 млрд сомго көбөйткөн.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде акча базасына эң башкысы, Улуттук банктын төмөнкү операциялары таасир эткен:

- валюта интервенциялары акча базасын 9,8 млрд сомго азайткан;
- кредиттик аукциондор – январь-март айлары ичинде берилген каражаттардын дүң көлөмү 300,0 млн сомду түзгөн;
- ички рынокто алтынды сатып алуу– 149,8 млн сомду түзгөн.

Улуттук банк ошондой эле январь-март айлары ичинде арылтуу операцияларын (ачык рынокто операцияларды жүргүзүү жана “овернайт” депозиттери) ишке ашырган: алардын орточо күндүк көлөмү 2,5 млрд сом.

2015-жылдын январь-март айларында дүң эл аралык камдар доллар эквивалентинде 208,5 млн АКШ долларына азайып, 1 750 млн АКШ долларын түзгөн.

Ушул мезгил ичинде таза ички активдер 4 128,5 млн сомго азайган. Капитал эсептеринин 1 894 млн сомго көбөйүшү жана башка статьялардын 2 052,6 млн сомго төмөндөөсү таза ички активдердин төмөндөшүнө салым кошкон. Өкмөттүн депозиттеринин кыскарышынан улам, анын алдында милдеттенмелердин 159,7 млн сомго төмөндөөсү таза ички активдердин өсүшүнө салым кошкон.

Акча топтомдорунун өзгөрүүсү

Банктардан тышкаркы нак акчадан жана улуттук валютадагы¹ депозиттерден турган *M2 акча топтому* 2015-жылдын январь-март айларында 11,9 пайызга азайып, 72 585,9 млн сомду түзгөн (2014-жылдын январь-март айлары ичинде – 8,0 пайыз).

Кеңири мааниде колдонулуучу M2X акча массасы кароого алынып жаткан мезгил ичинде 3,8 пайызга азайып, 119 752,4 млн сомду түзгөн, бул эң башкысы, банктардан тышкаркы акчанын

¹Өкмөттүн жана резидент эместердин депозиттерин эске албаганда, жеке адамдардын, юридикалык жактардын жана башка финансы-кредит мекемелеринин депозиттери

13,3 пайызга, 45 010,6 млн сомго чейин кыскарышы менен шартталган (2014-жылдын январь-март айлары ичинде М2Х 1,9 пайызга азайган эле).

М2Х акча массасынын түзүмүн төмөнкүчө чагылдырууга болот:

- банктардан тышкары нак акчанын үлүшү – 37,6 пайыз (2014-жылдын 1-апрелине карата – 47,4 пайыз);
- улуттук валютадагы депозиттердин үлүшү – 23,0 пайыз (2014-жылдын 1-апрелине карата – 23,1 пайыз);
- чет өлкө валютасындагы депозиттердин үлүшү – 39,4 пайыз (2014-жылдын 1-апрелине карата – 29,5 пайыз).

Чет өлкө валютасындагы депозиттер 11,9 пайызга өсүп, 47 166,5 млн сомду түзгөн. Алмашуу курсунун таасирин эске албаганда – 3,6 пайызга өскөн, улуттук валютадагы депозиттер 9,5 пайызга, 27 575,2 млн сомго чейин кыскарган. Натыйжада, депозиттердин жалпы көлөмү 2015-жылдын январь-март айларында 2,9 пайызга өсүп, 74 741,7 млн сомду түзгөн (2014-жылдын январь-март айлары ичинде – 5,8 пайызга).

М2Хте камтылган депозиттердин долларлашуу деңгээли март айынын акырына карата 63,1 пайызды түзүп, жыл башындагы деңгээлге салыштырганда 5,1 пайыздык пунктка көбөйгөн.

*Экономикага кредит*¹ кароого алынып жаткан мезгил ичинде 12,0 пайызга өсүп, 92 008,0 млн сомду түзгөн, ал эми алмашуу курсунун таасирин эске албаганда – ал 7,3 пайызга өскөн (2014-жылдын январь-март айларында экономикага кредит, тиешелүүлүгүнө жараша 12,4 жана 6,5 пайыздык өсүшкө ээ болгон).

Өтүп жаткан жылдын январь-март айларында банк тутумунун таза чет өлкө активдери 8 690,1 млн сомго (8,0 пайызга) азайып, 99 899,5 млн сомду түзгөн.

Март айынын акырына карата банк тутумунун таза ички активдери 19 852,9 млн сом чегинде катталып, 3 898,1 млн сомго (24,4 пайызга) көбөйгөн.

Улуттук банк Башкармасынын чечимине ылайык, март айынын акырына карата эсептик чен 11,0 пайыз деңгээлде белгиленген (өтүп жаткан жылдын январь айынын акырына карата белгиленген деңгээлге салыштырганда өзгөрүүсүз калган). Эсептик чендин өзгөрүүсүз калгандыгына карабастан, валюта рыногуна келтирилип жаткан басымга байланыштуу, пайыздык коридордун жогорку чеги - “овернайт” кредиттери боюнча чен 200 базистик пунктка, 12,00 пайыздан 14,00 пайызга чейин жогорулатылган; пайыздык коридордун төмөнкү чеги - “овернайт” депозиттери боюнча чен 5,00 пайыз деңгээлде өзгөрүүсүз калган.

Өтүп жаткан жылдын март айынын акырына карата жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталар кирешелүүлүгү 11,00 пайызды түзгөн.

Финансылык ортомчулук деңгээлин мүнөздөгөн М2Х кеңири мааниде колдонулуучу акча мультипликатору 1-апрелге карата 2,122ни, М2 мультипликаторунуку – 1,286 чегинде катталган (2014-жылдын 1-апрелине карата – тиешелүүлүгүнө жараша 1,761 жана 1,241).

Март айынын акырына карата М2Х акча топтому боюнча эсептелинген экономиканы монетизациялоо коэффициенти 29,8 пайызды, М2 акча топтому боюнча – 20,4 пайызды түзгөн (2014-жылдын март айынын акырына карата – тиешелүүлүгүнө жараша 31,5 жана 23,5 пайыз).

Акча жүгүртүү ылдамдыгы

Байкалып жаткан экономикалык өсүштүн алкагында экономикада акча массасынын көлөмүнүн кыскарышына байланыштуу, акча жүгүртүү ылдамдыгы өтүп жаткан жылдын баш жагындагы деңгээлге салыштырганда 0,1 пайызга өсүп, март айынын акырына карата 3,4 пайызды түзгөн (М2Х боюнча)

Улуттук банктын кассасына январь-март айлары ичинде 17 844,2 млн сом келип түшкөн, 2014-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 2 084,6 млн сомго же 10,5 пайызга азайган. Ал эми берүүлөр 3 334,5 млн сомго же 24,9 пайызга азайып, 10 049,2 млн сомду түзгөн.

¹ Өкмөттүн жана резидент эместердин кредиттерин эске албаганда, жеке адамдарга, юридикалык жактарга жана башка финансы-кредит мекемелерге кредиттер.

Коммерциялык банктардын кассаларына январь-март айлары ичинде 217 664,2 млн сом келип түшкөн, өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 15 345,6 млн сомго же 7,6 пайызга көбөйгөн. Ал эми берүүлөр 13 257,5 млн сомго же 6,7 пайызга көбөйүп, 210 899,4 млн сомду түзгөн.

Төлөм системасында январь-март айларында орун алган финансылык тобокелдик деңгээли минималдуу деңгээлде сакталган. Март айынын акырына карата жүгүртүү коэффициенти 0,39, ликвидүүлүк коэффициенти – 2,54 түзгөн.